

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในเบื้องต้นก่อนจะทำการพยากรณ์ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ผู้สนใจควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของการกำหนดราคา ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับทฤษฎีอุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพ การทราบถึงเรื่องดังกล่าวทำให้ทราบถึงกระบวนการในการกำหนดราคาของสินค้า จากนั้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคในการวิเคราะห์และพยากรณ์ก็จะทำให้ผู้สนใจสามารถนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป ดังนั้นภายใต้บทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่

1. ทฤษฎีอุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพ
2. ทฤษฎีการกำหนดราคา
3. ทฤษฎีโยแมงมุม
4. ตลาดซื้อขายล่วงหน้า
5. อัตราแลกเปลี่ยน
6. อัตราดอกเบี้ย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วัน
9. กรอบแนวคิดการวิจัย
10. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ
11. แบบจำลองการพยากรณ์

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีอุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพ

ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและแบบผสม กลไกราคาถือเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจว่าจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวกำหนดราคาสินค้าและบริการในทางเศรษฐกิจ คือ อุปสงค์ของผู้บริโภค และอุปทานของผู้ผลิตนั่นเอง

1. อุปสงค์

1.1 ความหมายของอุปสงค์

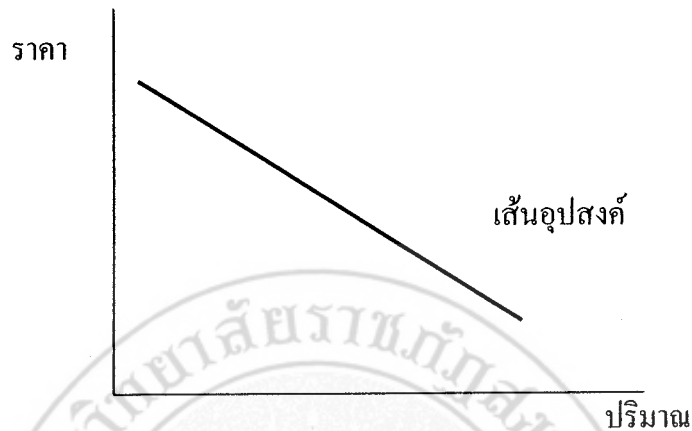
อุปสงค์ (demand) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการที่มีผู้บริโภคต้องการซื้อ ณ ระดับราคาต่างๆ ภายในระยะเวลาหนึ่ง โดยมีอำนาจซื้อ (purchasing power) และสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องคงที่ ซึ่งพฤติกรรมที่มีเหตุผลของผู้บริโภคจะเป็นไปตาม กฎของอุปสงค์ (law of demand) ที่กล่าวว่า "ปริมาณสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการซื้อในขณะใดขณะหนึ่งจะผกผันกับราคาสินค้า" ซึ่งอธิบายได้ว่าหากราคาสินค้าเพิ่มขึ้นผู้บริโภคจะบริโภคสินค้านั้นในปริมาณที่ลดลง หรือในทางกลับกันหากราคาสินค้าลดลงผู้บริโภคจะบริโภคสินค้านั้นในปริมาณที่เพิ่มขึ้น (นราทิพย์ ชุตินวงศ์, 2542) ที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นผลสืบเนื่องจากสาเหตุ 2 ประการ (เริงชัย ต้นสุชาติ, 2550) คือ

1) **ผลของการทดแทนกัน (substitution effect)** เมื่อราคาสินค้าที่ต้องการลดลง ผู้บริโภคจะรู้สึกว่าสินค้านั้นมีราคาถูกเมื่อเทียบกับราคาของสินค้าชนิดอื่น ๆ จึงลดการบริโภคสินค้าชนิดอื่นลง แล้วหันมาบริโภคสินค้านั้นเพิ่มขึ้น ในตรงกันข้าม ถ้าราคาสินค้านั้นสูงขึ้น ผู้บริโภคจะรู้สึกว่าสินค้านั้นมีราคาแพงเมื่อเทียบกับราคาของสินค้าชนิดอื่น ๆ จึงลดการบริโภคสินค้านั้นลง แล้วหันมาบริโภคสินค้าชนิดอื่น ๆ แทน

2) **ผลของรายได้ (income effect)** เมื่อราคาสินค้านั้นลดลง ผู้บริโภคจะรู้สึกว่าเหมือนกับว่ามีรายได้เพิ่มขึ้น หรือมีอำนาจซื้อมากขึ้น ดังนั้นจึงซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าราคาสินค้านั้นสูงขึ้น ผู้บริโภคจะรู้สึกว่าเหมือนกับว่ามีรายได้น้อยลง ดังนั้น จึงซื้อสินค้าลดลง

1.2 ลักษณะของเส้นอุปสงค์

กฎของอุปสงค์ เมื่อนำความสัมพันธ์ระหว่างราคากับปริมาณการซื้อมาแสดงในรูปของเส้นกราฟ จะได้ เส้นอุปสงค์ (demand curve) ซึ่งจะมีลักษณะเป็นเส้นลาดลงจากซ้ายมาขวา ความชันเป็นลบ เนื่องจากราคาและปริมาณความต้องการซื้อ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (นราทิพย์ ชุตินวงศ์, 2542) ซึ่งสามารถแสดงเส้นอุปสงค์ได้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 เส้นอุปสงค์

1.3 ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์

การศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์คือการศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้อุปสงค์ในสินค้าชนิดนั้นเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ของสินค้านอกจากราคาของสินค้าแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกหลายชนิด (นราทิพย์ ชูดวงศ์, 2540) ซึ่งครั้งนี้จะนำเสนอถึงปัจจัยต่างๆ ตลอดจนผลกระทบของปัจจัยเหล่านั้น ดังต่อไปนี้

1) **ราคาของสินค้าชนิดนั้น** การที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าชนิดนั้นมากน้อยแค่ไหนมักขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าชนิดนั้นเป็นหลัก ซึ่งพฤติกรรมในการซื้อจะเป็นไปตามกฎของอุปสงค์ กล่าวคือ หากราคาสินค้าลดลงผู้บริโภคก็จะซื้อสินค้าชนิดนั้นเพิ่มขึ้น หรือในทางกลับกัน หากราคาสินค้าเพิ่มขึ้นผู้บริโภคก็จะซื้อสินค้าชนิดนั้นลดลง

2) **รายได้ของผู้บริโภค** รายได้ของผู้บริโภคถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดอุปสงค์สินค้า ผลกระทบจากรายได้เกิดขึ้นได้ 2 กรณี คือ กรณีแรก อุปสงค์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับรายได้ กล่าวคือ หากรายได้เพิ่มส่งผลให้อุปสงค์สินค้าเพิ่มด้วยหรือรายได้ลดลงส่งผลให้อุปสงค์สินค้านั้นลดลงด้วย โดยสามารถแบ่งสินค้าออกเป็น 2 ประเภท คือ สินค้าปกติ (normal goods) คือสินค้าที่อุปสงค์เปลี่ยนแปลงไปในสัดส่วนเดียวกันหรือน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ และสินค้าฟุ่มเฟือย (luxury goods) คือสินค้าที่อุปสงค์เปลี่ยนแปลงไปในสัดส่วนที่สูงกว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ และกรณีที่สอง อุปสงค์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับรายได้ กล่าวคือ หากรายได้เพิ่มส่งผลให้อุปสงค์สินค้านั้นลดลงหรือรายได้ลดลงส่งผลให้อุปสงค์สินค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งเรียกสินค้านี้ว่า สินค้าด้อยคุณภาพ (inferior goods)

3) **ราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง** การตัดสินใจบริโภคสินค้าของบุคคลนั้น ไม่ได้พิจารณาสินค้าเพียงชนิดเดียว เพราะการตัดสินใจบริโภคสินค้าชนิดหนึ่งอาจต้องไปเกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่งได้ ดังนั้นอุปสงค์สินค้าอาจถูกกำหนดโดยราคาสินค้าชนิดอื่น ซึ่งสามารถแบ่งความสัมพันธ์ของสินค้าได้ 2 ลักษณะ คือ สินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (substitute goods) หรือสินค้าที่ใช้ร่วมกัน (complementary goods) ในกรณีสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน เมื่อสินค้าที่ใช้แทนกันมีราคาถูกลงผู้บริโภคจะหันไปใช้สินค้านั้นราคาถูก และลดอุปสงค์สินค้าที่กำลังพิจารณาอยู่ ($P_Y \downarrow \rightarrow Q_Y \uparrow \rightarrow Q_X \downarrow$) ในกรณีสินค้าที่ใช้ร่วมกัน เมื่อราคาสินค้าที่ใช้ร่วมกันกับสินค้าที่กำลังพิจารณาลดลง อุปสงค์ในสินค้าที่ใช้ร่วมกันและอุปสงค์สินค้าที่กำลังกล่าวถึงเพิ่มขึ้นควบคู่กันไป ($P_Y \downarrow \rightarrow Q_Y \uparrow \rightarrow Q_X \uparrow$) ดังนั้น การที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ปริมาณเท่าใดต้องพิจารณาถึงราคาของสินค้าชนิดอื่นที่สัมพันธ์กันด้วย

4) **รสนิยมของผู้บริโภค** รสนิยมของบุคคลโดยทั่วไปจะแตกต่างกันไปตาม อายุ อาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี ระดับการศึกษา และบุคลิกส่วนตัว นอกจากนี้ยังเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ยุคสมัย นอกจากนี้ความนิยมในแต่ละสินค้ายังเปลี่ยนแปลงได้เร็วช้าแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสินค้าที่พิจารณา

5) **การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต** การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อุปสงค์ของสินค้าเปลี่ยนแปลงไป ขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของผู้บริโภคแต่ละคน

6) **ขนาดและโครงสร้างของประชากร** โดยปกติถ้าจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น อุปสงค์ของสินค้าแทบทุกชนิดย่อมเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะโครงสร้างประชากรด้วย ลักษณะโครงสร้างประชากรมีผลให้อุปสงค์ของสินค้าบางชนิดเพิ่มขึ้นและบางชนิดลดลง

7) **ปริมาณการส่งออก** ถ้าอุปสงค์การส่งออกมีมาก จะทำให้ราคาสินค้านั้นภายในประเทศจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หรือในทางตรงกันข้ามหากอุปสงค์ต่อสินค้าส่งออกลดลง ราคาสินค้านั้นในประเทศย่อมลดลง

8) **ฤดูกาลหรือเทศกาล** ในฤดูกาลต่างกัน ความต้องการสินค้าจะไม่เหมือนกัน เช่น เสื้อกันหนาว ร่ม เป็นต้น หรือในเทศกาลต่าง ๆ อุปสงค์สินค้าจะเปลี่ยนแปลงไปตามเทศกาลนั้น เช่น ในเทศกาลสงกรานต์ อุปสงค์สินค้าบางอย่างจะเพิ่มมากเป็นพิเศษ

9) **ปัจจัยอื่น ๆ** การที่ผู้บริโภคจะมีอุปสงค์ต่อสินค้ายังขึ้นอยู่กับอีกหลายปัจจัย เช่น อุปนิสัยในการใช้จ่าย ลักษณะการจัดเก็บภาษีของรัฐ อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

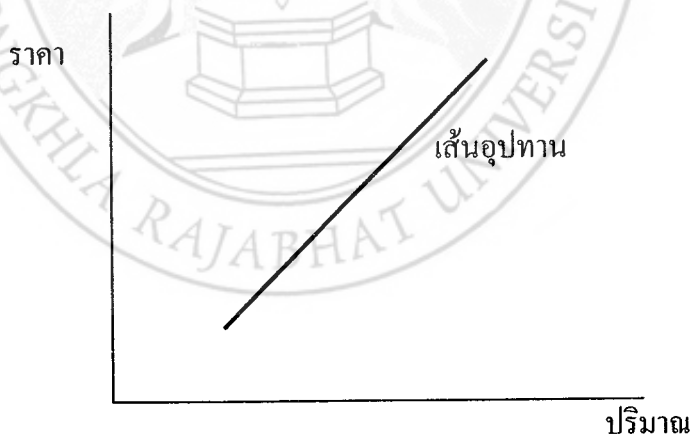
2. อุปทาน

2.1 ความหมายของอุปทาน

อุปทาน (supply) หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งที่ผู้ขายยินดีนำออกเสนอขายในตลาดภายในระยะเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆ โดยสมมติให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ ซึ่งพฤติกรรมที่มีเหตุผลของผู้ผลิตจะเป็นไปตาม กฎของอุปทาน (law of supply) ที่กล่าวว่า “ปริมาณสินค้าที่ผู้ผลิตเต็มใจจะนำออกขายจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคา” กล่าวคือ เมื่อราคาสินค้าสูงขึ้นอุปทานจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตมีความต้องการที่จะเสนอขายมากขึ้น เพราะคาดการณ์ว่าจะได้กำไรสูงขึ้น ในทางกลับกัน เมื่อราคาสินค้าลดลงปริมาณอุปทานจะน้อยลง เนื่องจากคาดการณ์ว่ากำไรที่ได้จะลดลง ลักษณะทั่วไปของเส้นอุปทานจึงเป็นเส้นที่มีลักษณะที่ลาดขึ้นจากซ้ายไปขวา (นราทิพย์ ชูติวงศ์, 2542) ภายใต้ข้อสมมติว่าปัจจัยตัวอื่นๆ ที่มีผลต่ออุปทานมีค่าคงที่

2.2 ลักษณะของเส้นอุปทาน

จากกฎของอุปทาน เมื่อนำมาแสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคากับปริมาณการเสนอขายในรูปของเส้นกราฟ จะได้ เส้นอุปทาน (supply curve) ซึ่งจะมีลักษณะเป็นเส้นลาดขึ้นจากซ้ายมาขวา ความชันเป็นบวก เนื่องจากราคาและปริมาณความต้องการซื้อ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสามารถแสดงเส้นอุปทานได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 เส้นอุปทาน

2.3 ปัจจัยที่กำหนดอุปทาน

การศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดอุปทานคือการศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้อุปทานในสินค้าชนิดนั้นเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งปัจจัยที่กำหนดอุปทานของสินค้านอกจากราคาของสินค้าแล้ว

ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกหลายชนิด (สังวร ปัญญาติลท, วลัย ชวลิขิตธำรง และสุพพดา ปิยะเกตุสิน, 2539) ซึ่งครั้งนี้จะนำเสนอถึงปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนผลกระทบของปัจจัยเหล่านั้น ดังต่อไปนี้

1) **ราคาของสินค้าชนิดนั้น** การที่ผู้ขายยินดีจะขายสินค้าชนิดนั้นมากน้อยแค่ไหน มักขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าชนิดนั้นเป็นหลัก ซึ่งพฤติกรรมในการขายจะเป็นไปตามกฎของอุปทาน กล่าวคือ หากราคาสินค้าเพิ่มขึ้นผู้ขายก็จะเสนอขายสินค้าชนิดนั้นเพิ่มขึ้น หรือในทางกลับกัน หากราคาสินค้าลดลงผู้ขายก็จะเสนอขายสินค้าชนิดนั้นลดลง

2) **ปริมาณการผลิตทั่วโลก** สำหรับพืชผลทางเกษตรนั้น ปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับฤดูกาล และปัจจัยทางด้านฤดูกาลมีส่วนสำคัญในการอธิบายการผันแปรของราคาในระยะสั้น เช่น ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวจะเป็นช่วงที่อุปทานสินค้ามีมากที่สุด หลังจากนั้นอุปทานสินค้าจะค่อยๆ ลดลงระดับราคาจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับปริมาณอุปทานของสินค้า กล่าวคือ ราคาจะลดลงต่ำสุดในขณะที่อุปทานสินค้ามีสูงสุดและราคาจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นเมื่ออุปทานสินค้าลดลง ทั้งนี้ สมมติให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่

3) **ต้นทุนการผลิต** การตัดสินใจในปริมาณการผลิตผู้ผลิตจะเปรียบเทียบระหว่างรายได้จากการขายสินค้ากับต้นทุนในการผลิต ต้นทุนการผลิตมีผลต่อปริมาณการผลิตสินค้าโดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ หากต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้นอุปทานสินค้าจะลดลง

4) **ราคาของสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง** การเปลี่ยนแปลงในราคาสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งก็อาจส่งผลกระทบต่อราคาของสินค้าชนิดอื่นได้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของสินค้า เช่น สินค้าที่แข่งขันกันหากราคาสินค้าอีกยี่ห้อหนึ่งเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ผลิตสินค้านั้นเพิ่มขึ้น

5) **สต็อกสินค้า** จำนวนสินค้าคงเหลือจากฤดูการผลิตที่แล้ว ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการจัดเก็บ หรือแม้แต่การสต็อกสินค้าของรัฐบาล ก็ย่อมมีผลต่ออุปทานสินค้า

6) **สภาพดินฟ้าอากาศ** สภาพดินฟ้าอากาศมีผลกระทบต่อปริมาณการเสนอขายสินค้าโดยเฉพาะสินค้าเกษตร สภาพดินฟ้าอากาศที่เอื้ออำนวยจะส่งผลให้อุปทานสินค้าเพิ่มขึ้น หรืออาจเป็นไปในทางตรงกันข้าม

7) **เทคโนโลยี** ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีบทบาทต่อการผลิตทางการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและปริมาณผลผลิตด้วย

8) **นโยบายรัฐบาล** ปริมาณเสนอขายสินค้าอาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ เช่น พืชผลที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการผลิต รัฐย่อมหาทางที่จะจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มผลการผลิต แต่ถ้าเป็นพืชผลที่รัฐมีนโยบายจำกัดหรือลดผลผลิต รัฐอาจใช้

นโยบายลดพื้นที่การเพาะปลูกพืชผลชนิดนั้น ไม่ส่งเสริมการส่งออกโดยกรจำกัดโควตาการส่งออกหรือเก็บภาษีการส่งออกสูง เป็นต้น

9) ปริมาณการนำเข้าหรือส่งออก เนื่องจากปริมาณอุปทานสินค้าทั้งหมดในประเทศเท่ากับจำนวนสินค้าคงคลังบวกด้วยจำนวนสินค้าที่ผลิตทั้งหมดในประเทศบวกด้วยจำนวนสินค้าที่นำเข้า (หรือลบด้วยปริมาณสินค้าที่ส่งออก) กล่าวคือ หากปริมาณการนำเข้าสูง (ส่งออกต่ำ) อุปทานของสินค้านั้นในประเทศย่อมมีมากขึ้น โดยสมมติให้สิ่งอื่นๆ คงที่ หรือในทางตรงกันข้าม หากปริมาณการนำเข้าต่ำ (ส่งออกสูง) ในขณะที่ผลผลิตหรือปัจจัยอื่นในประเทศคงที่ อุปทานสินค้านั้นในประเทศย่อมต่ำและมีผลดึงให้ราคาสินค้าภายในประเทศสูงขึ้น

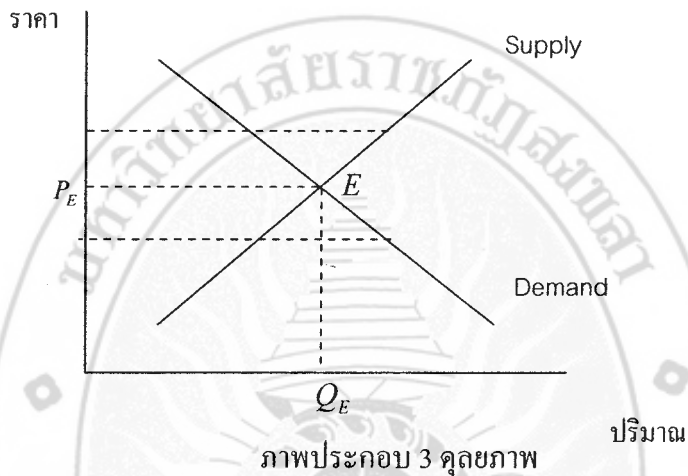
10) ปัจจัยอื่นๆ การที่ผู้ผลิตจะมีการเสนอขายสินค้ายังขึ้นอยู่กับอีกหลายปัจจัย เช่น อุปนิสัยในการใช้จ่าย ลักษณะการจัดเก็บภาษีของรัฐ อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

3. ดุลยภาพ

พฤติกรรมของผู้บริโภคกำหนดให้เกิดเส้นอุปสงค์ โดยที่หากราคาสินค้าเปลี่ยนไปทำให้อุปสงค์ของสินค้าเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้าม เช่น หากราคาสูงขึ้นจะส่งผลในปริมาณความต้องการบริโภคสินค้าลดลง เป็นต้น ในขณะที่พฤติกรรมผู้ผลิตกำหนดให้เกิดอุปทาน โดยที่หากราคาสินค้าเปลี่ยนไปทำให้อุปทานของสินค้าเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน เช่น หากราคาสูงขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณเสนอขายสินค้าเพิ่มขึ้น เป็นต้น อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้วบุคคลทั้งสองฝ่ายต้องมีข้อตกลงหรือหาจุดเหมาะสมที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายพอใจที่จะซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน หรือเกิดภาวะดุลยภาพ (equilibrium) ราคาสินค้า ณ จุดที่อุปสงค์เท่ากับอุปทานเรียกว่า “ราคาดุลยภาพ (price equilibrium)” ซึ่งเป็นระดับราคาและผู้ซื้อและผู้ขายพอใจที่จะทำการซื้อขายกัน และเรียกปริมาณสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายตกลงซื้อขายว่า “ปริมาณดุลยภาพ (quantity equilibrium)” ถ้าอุปสงค์และอุปทานไม่เท่ากันจะมีการปรับตัวจนกระทั่งเกิดสมดุลหรืออุปสงค์เท่ากับอุปทาน ดุลยภาพจะไม่เปลี่ยนแปลงตราบเท่าที่ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และอุปทานไม่เปลี่ยนแปลง (สมพงษ์ อรพินท์, 2539) ดังภาพประกอบ 3

จากภาพประกอบ 3 ราคาดุลยภาพเท่ากับ P_E ปริมาณดุลยภาพเท่ากับ Q_E ระดับราคาที่อยู่เหนือราคาดุลยภาพจะทำให้เกิดภาวะสินค้าล้นตลาด (excess supply) เนื่องจากระดับราคาดังกล่าวสูงกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้ผู้ผลิตมีความต้องการที่จะเสนอขายมาก แต่ผู้บริโภคมีความต้องการซื้อน้อย เกิดความไม่สมดุล ณ ระดับราคาดังกล่าว ถ้าผู้ผลิตมีความต้องการที่จะขายก็จะต้องลดราคาลงมาเพื่อกระตุ้นหรือจูงใจผู้บริโภคให้ตัดสินใจซื้อมากขึ้น โดยสรุป ราคาจะมีแนวโน้มลดลงจากเดิมจนเข้าสู่ราคาดุลยภาพ ในทางกลับกัน ถ้าราคาอยู่ต่ำกว่าราคาดุลยภาพจะทำให้เกิดภาวะสินค้าขาด

ตลาด (excess demand) ซึ่งราคาคงกล่าวต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้ผู้ผลิตมีความต้องการที่จะเสนอขายน้อย แต่ผู้บริโภคกลับมีความต้องการซื้อ มาก เกิดความไม่สมดุล เมื่อผู้บริโภคมีความต้องการซื้อ มาก ส่งผลให้ราคาสินค้ามีแนวโน้มสูงขึ้น เพื่อจูงใจให้ผู้ผลิตเสนอขายสินค้ามากขึ้น ในที่สุดราคาจะมีแนวโน้มเข้าสู่ราคาดุลยภาพ

กล่าวโดยสรุป ระดับราคาที่อยู่สูงกว่าหรือต่ำกว่าราคาดุลยภาพจะเป็นระดับราคาที่ไม่มีความเสถียรภาพ ราคาที่อยู่สูงกว่าราคาดุลยภาพจะมีแนวโน้มลดลงมา ส่วนราคาที่อยู่ต่ำกว่าราคาดุลยภาพจะมีแนวโน้มสูงขึ้น จนในที่สุดเข้าสู่ดุลยภาพของตลาด ซึ่งเป็นระดับราคาที่ค่อนข้างจะมีเสถียรภาพเป็นระดับราคา ณ จุดที่อุปสงค์เท่ากับอุปทาน ลักษณะดังกล่าวเกิดจากการทำงานของราคา ซึ่งในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กลไกราคา (price mechanism) เป็นสิ่งสำคัญในการควบคุมอุปสงค์และอุปทานในตลาดให้เกิดความสมดุล

ทฤษฎีการกำหนดราคา

จากเนื้อหาข้างต้นถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการกำหนดราคาซึ่งเกิดจากอุปสงค์และอุปทานในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก อย่างไรก็ตามราคาสินค้าอาจถูกกำหนดโดยเหตุการณ์อื่น ๆ ได้อีกหลายรูปแบบ เช่น ในตลาดผูกขาด ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ตลาดผู้ขายน้อยราย เป็นต้น ดังนั้นภายใต้ส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการกำหนดราคาในตลาดแข่งขันสมบูรณ์และตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ ดังนี้

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (perfect competition market) หรือตลาดสมบูรณ์ (perfect market) หรือตลาดเสรี (free market) หรือตลาดแข่งขันอย่างแท้จริง (pure competition) ซึ่งเป็นตลาดในอุดมคติ มีคุณสมบัติและลักษณะเด่นของตลาดคือ (นราทิพย์ ชูติวงศ์, 2540)

1) มีผู้ซื้อจำนวนมาก จนผู้ซื้อคนใดคนหนึ่งไม่มีอิทธิพลเหนือราคาตลาด พอที่จะเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าได้ เพราะเงินของผู้ซื้อแต่ละคนน้อยมากเมื่อเทียบกับเงินของผู้ซื้อทั้งหมดในตลาดรวมกัน

2) มีผู้ขายจำนวนมาก จนผู้ขายคนใดคนหนึ่งไม่มีอิทธิพลเหนือราคาตลาดในอันที่จะเปลี่ยนแปลงปริมาณสินค้าที่ขายได้ เพราะผู้ขายแต่ละคนมีสินค้าจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับปริมาณสินค้าทั้งหมดในตลาด

3) สินค้าที่ซื้อขายมีคุณภาพ และมาตรฐานใกล้เคียงกันมาก (homogeneous product) คือสินค้าสามารถใช้ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ หมายความว่า ไม่ว่าผู้ซื้อจะซื้อสินค้าประเภทเดียวกันจากผู้ขายคนใด ก็จะได้รับความสะดวกพอใจเหมือนกัน

4) ผู้ซื้อและผู้ขายจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสภาพของตลาดเป็นอย่างดี (perfect knowledge)

5) การติดต่อซื้อขายจะต้องกระทำได้โดยสะดวก

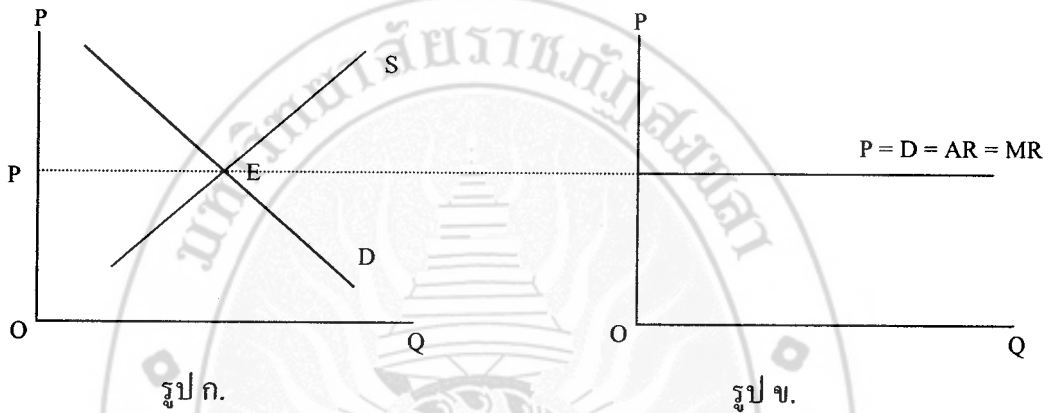
6) หน่วยธุรกิจสามารถเข้าหรือออกจากธุรกิจการค้าได้โดยง่าย ไม่มีการกีดกัน

7) การเคลื่อนย้ายสินค้าและปัจจัยการผลิตจะต้องกระทำได้โดยสะดวกไม่เสียค่าใช้จ่ายมากจนส่งผลกระทบต่อราคาสินค้า

ด้วยเหตุนี้ ราคาสินค้าในตลาดแข่งขันสมบูรณ์จึงเป็นราคาตลาด (market price) ซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยอุปสงค์และอุปทานอย่างแท้จริง ดังนั้นสินค้าชนิดเดียวกันจึงมีราคาเพียงราคาเดียวเท่านั้น พฤติกรรมในการกำหนดราคาจะมีลักษณะเป็นแบบทุกคนในตลาดเป็นผู้รับราคา (price taker) กล่าวคือ ราคาสินค้าที่ถูกกำหนดโดยกลไกตลาด มีอุปสงค์และอุปทานเป็นตัวกำหนด อย่างไรก็ตาม ตลาดแข่งขันสมบูรณ์เป็นเพียงตลาดในอุดมคติเท่านั้น ในโลกธุรกิจที่แท้จริงจะหาตลาดที่มีลักษณะดังกล่าวครบถ้วนทุกประการ ได้ยากมาก หรืออาจจะเป็นเพียงตลาดที่ใกล้เคียงสมบูรณ์เท่านั้น เช่น ตลาดหุ้น

จากคุณสมบัติต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้เส้นอุปสงค์ในสินค้าของหน่วยผลิตมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์ หมายถึง ผู้ผลิตแต่ละรายสามารถขายสินค้าตามราคาตลาดได้อย่างไม่จำกัดจำนวน

จากภาพประกอบ 4 รูป ก. แสดงให้เห็นว่าราคาตลาดคือราคา OP ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยอุปสงค์และอุปทาน รูป ข. แสดงราคาสินค้าของผู้ผลิตรายหนึ่งในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ซึ่งกำหนดราคาสินค้าตามราคาตลาดเส้นอุปสงค์ของผู้ผลิตแต่ละรายในตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์จะมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้ระดับราคา เส้นรายรับเฉลี่ย (Average Revenue: AR) และเส้นรายรับเพิ่ม (Marginal Revenue: MR) เป็นเส้นเดียวกัน

ภาพประกอบ 4 ระดับราคาในตลาดแข่งขันสมบูรณ์

2. ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์

ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (imperfect competition market) คือตลาดที่ราคาสินค้าไม่ได้ถูกกำหนดจากอุปสงค์และอุปทานโดยเสรี พฤติกรรมในการกำหนดราคาสินค้าในตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์จะมีลักษณะเป็น price searcher หรือ price maker กล่าวคือมีบุคคลบางกลุ่มเป็นผู้กำหนดราคา (เริงชัย ต้นสุชาติ, 2550) ซึ่งกลุ่มเหล่านั้นอาจเป็นผู้ขายหรือผู้ซื้อก็ได้ ทำให้ สามารถแยกพิจารณาตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ ออกเป็น 2 ด้าน คือ

2.1 ด้านผู้ขาย ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ดังนี้

1) ตลาดผูกขาดแท้จริงด้านผู้ขาย (pure monopoly) มีลักษณะดังนี้คือ (1) มีผู้ขายเพียงคนเดียว (2) สินค้าของผู้ผูกขาดมีลักษณะพิเศษ ไม่เหมือนใคร จึงยากที่จะหาสินค้าใดมาทดแทนได้ จึงทำให้ผู้ขายมีอิทธิพลเหนือราคาและปริมาณสินค้าชนิดนั้นในตลาด (3) ผู้ผูกขาดสามารถกีดกันไม่ให้ผู้ผลิตรายอื่นเข้ามาทำการผลิตแข่งขันได้ ซึ่งอำนาจในการผูกขาดของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายอาจได้มาโดยมีกฎหมายรองรับ เช่น การผลิตบุหรี่ ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น (นราทิพย์ ชูติวงศ์, 2540) จากคุณสมบัติต่าง ๆ ดังกล่าวจึงทำให้เส้นอุปสงค์ในตลาดผูกขาดมีลักษณะทอดลง

จากซ้ายไปขวา และเส้นอุปสงค์นี้จะทำหน้าที่เป็นเส้นรายรับเฉลี่ย (AR) ส่วนเส้นรายรับเพิ่ม (MR) จะเป็นเส้นที่มีความชันเป็น 2 เท่าของเส้น AR หรือเส้นอุปสงค์

2) ตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย (oligopoly) มีลักษณะ มีดังนี้คือ (1) ประกอบด้วย ผู้ผลิตหรือผู้ขายตั้งแต่ 2 รายขึ้นไป (2) ผู้ขายแต่ละรายจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาและปริมาณสินค้าในตลาด และ (3) ราคาสินค้าในตลาดประเภทนี้จะมีระดับใกล้เคียงกัน เพราะผู้ผลิตหรือผู้ขายมีการร่วมมือกันตั้งราคาเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน และถ้าผู้ขายรายใดลดราคาสินค้าของตนลงคู่แข่งอื่นมักได้ตอบโดยการลดราคาด้วย (นราทิพย์ ชุตินวงศ์, 2540)

นอกจากนี้ ยังสามารถสรุปพฤติกรรมของตลาดผู้ขายน้อยรายได้เป็น 2 ประเภท คือ (นราทิพย์ ชุตินวงศ์, 2540)

(1) พฤติกรรมที่ผู้แข่งขันไม่รวมหัวกันในการกำหนดราคาและปริมาณการผลิต (non-collusive oligopoly) ซึ่งผู้ผลิตแต่ละรายจะพิจารณาจากปฏิกิริยาของคู่แข่ง และนำมาเปลี่ยนแปลงนโยบายของตนเอง เช่น กรณีการกำหนดปริมาณสินค้าของคู่ออก การกำหนดราคาและปริมาณการผลิตในที่เส้นอุปสงค์หักงอ (kinked demand curve) โดยมีข้อสมมติ 2 ประการคือ ประการแรกถ้าผู้ขายรายหนึ่งรายใดขึ้นราคาสินค้าสูงกว่าตลาด ผู้ผลิตรายอื่น ๆ จะไม่ขึ้นราคาตาม ทำให้ผู้ขึ้นราคาเสียลูกค้ามากกว่าที่ตนเองได้คาดการณ์ไว้และประการที่สองถ้าผู้ขายรายหนึ่งรายใดลดราคาสินค้าลงต่ำกว่าราคาตลาด ผู้ขายรายอื่น ๆ จะลดราคาตาม ทำให้ผู้ขายรายที่ลดราคาไม่ได้ลูกค้าเพิ่มขึ้นตามที่ตนเองได้คาดการณ์ไว้ จากพฤติกรรมดังกล่าวทำให้เส้นอุปสงค์หักงอ

(2) พฤติกรรมที่ผู้แข่งขันรวมหัวกันกำหนดราคาและปริมาณการผลิตเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด (collusive oligopoly) เช่นการรวมตัวกันในรูปแบบคาร์เทล หรือการตกลงร่วมกันให้มีผู้นำในการกำหนดราคา เป็นต้น

3) ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดด้านผู้ขาย (monopolistic competition) เป็นตลาดที่มีผู้ขายจำนวนมาก สินค้าที่ขายแม้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก จนอาจสามารถทดแทนกันได้ แต่ก็ยังสามารถทำให้แตกต่างกันโดยใช้วิธีการต่าง ๆ คือ ใช้ยี่ห้อต่างกัน ออกแบบการบรรจุหีบห่อให้ต่างกัน หรือใช้วิธีโฆษณาเพื่อให้ผู้ซื้อเห็นว่าแตกต่างกัน เช่น ยาสีฟัน ผงซักฟอก น้ำมันรถยนต์ เป็นต้น ลักษณะของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีดังนี้ (1) มีผู้ขายหรือธุรกิจต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่ผู้ประกอบการแต่ละรายจะมีสัดส่วนในการขายในตลาดเพียงเล็กน้อย (2) มีสินค้าและบริการจำนวนมากในตลาด แต่สินค้าและบริการนั้นจะมีความแตกต่างกันในสายตาของผู้ซื้อทั้งในด้านคุณภาพ หีบห่อ การโฆษณา และอื่น ๆ (3) เข้าออกตลาดได้อย่างเสรี และ (4) ไม่มีการรวมหัวกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค (นราทิพย์ ชุตินวงศ์, 2540)

ลักษณะที่แตกต่างจากตลาดแข่งขันสมบูรณ์คือสินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายจะแตกต่างกันซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างกันในตัวสินค้า ตรายี่ห้อ บรรจุภัณฑ์ หรือสี เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามสินค้าที่แตกต่างกัน ทำให้สินค้าทดแทนกันได้แต่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้นหากผู้ผลิตรายใดตั้งราคาสูงเกินไป ผู้บริโภคอาจจะเปลี่ยนใจไปซื้อสินค้าของผู้ผลิตรายอื่นที่ถูกกว่าแทน

2.2 ด้านผู้ซื้อ สามารถจำแนกตลาดออกได้เป็น 4 ประเภท คือ (สังวร ปัญญาติลล และคณะ, 2539)

- 1) ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (perfect competition) ตลาดประเภทนี้จะมีผู้ซื้อเป็นจำนวนมาก และซื้อสินค้าเหมือนกันทุกประการ
- 2) ตลาดผู้ซื้อทุกราย (monopsonistic competition) ตลาดประเภทนี้จะมีผู้ซื้อเป็นจำนวนมาก แต่ผู้ขายพอใจขายให้แก่ผู้ซื้อบางคนเท่านั้นเมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ซื้อจึงมีการควบคุมราคาได้บ้าง
- 3) ตลาดที่มีผู้ซื้อน้อยราย (oligopsony) คือ ตลาดที่มีผู้ซื้อน้อยมาก ถ้าผู้ซื้อคนใดเปลี่ยนแปลงปริมาณซื้อจะมีผลกระทบต่อราคาตลาดและผู้ซื้อคนอื่น ๆ ด้วย
- 4) ตลาดผูกขาดที่แท้จริงด้านผู้ซื้อ (monopsony) เป็นตลาดที่มีผู้ซื้อเพียงคนเดียว จึงทำให้ผู้ซื้ออยู่ในฐานะที่จะกำหนดราคาสินค้าเองได้

ทฤษฎีใยแมงมุม

ทฤษฎีใยแมงมุม (cobweb theorem) เป็นลักษณะการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพในลักษณะหนึ่งของอุปสงค์และอุปทาน เป็นทฤษฎีที่นำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ผันผวนขึ้นๆ ลงๆ ของราคาสินค้าที่ต้องใช้เวลาในการผลิตเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน โดยส่วนมากจะเกิดกับสินค้าเกษตร ซึ่งลักษณะการตัดสินใจผลิตขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าในฤดูกาลที่ผ่านมา หรืออาจกล่าวได้ว่า ราคาและปริมาณไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นมาพร้อมกัน ปริมาณอุปทานในระยะเวลาหนึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับราคาในระยเวลานั้น แต่จะขึ้นอยู่กับราคาในระยะเวลาที่แล้วหรือหลายช่วงเวลาที่ผ่านมา หรือสินค้าในระยะเวลา $t-1$ จะเป็นตัวกำหนดปริมาณเสนอขายในระยะเวลา t

ในการศึกษาทฤษฎีใยแมงมุมจำเป็นต้องมีข้อสมมติฐาน 4 ประการคือ

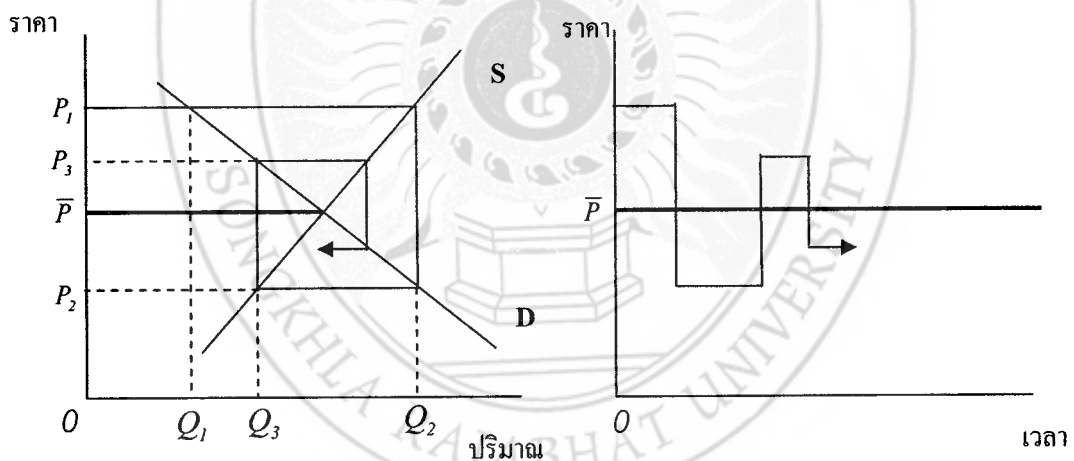
1. ผลผลิตจะต้องมีระยะเวลาการผลิตที่แน่นอน ซึ่งภายในระยเวลานั้นไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผลผลิตได้
2. ผู้ผลิตต้องมีจำนวนมากและไม่มีอิทธิพลในการกำหนดราคาผลผลิตได้
3. ไม่มีการเก็บรักษาสินเป็นสินค้าคงคลัง

4. ผู้ผลิตจะวางแผนการผลิตบนสมมติฐานที่ว่าราคาและต้นทุนในปัจจุบันจะเกิดขึ้นเมื่อผลผลิตเข้าสู่ตลาด

การเคลื่อนไหวของราคาและปริมาณมี 3 ลักษณะดังนี้ (นราทิพย์ ชุตินวงศ์, 2542)

1. การปรับตัวแบบวัฏจักรในลักษณะเคลื่อนเข้าหาจุดดุลยภาพ

การปรับตัวในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นในกรณีเส้นอุปทานของสินค้ามีความชันมากกว่าเส้นอุปสงค์ สมมติให้อุปทานของสินค้าเริ่มแรกอยู่ที่ Q_1 ณ ระดับราคา P_1 ซึ่ง ณ ระดับราคานี้ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าเท่ากับ Q_1 เช่นกัน ทำให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจที่จะวางแผนเพิ่มผลผลิตในช่วงระยะเวลาต่อไป โดยใช้ข้อมูลราคาตอนนี้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ และทำการผลิตเพิ่มจนกระทั่งได้ผลผลิตเท่ากับ Q_2 ส่งผลให้ราคาสินค้าลดลงเหลือ P_2 ณ ระดับราคานี้ ปริมาณความต้องการซื้อเท่ากับ Q_2 ซึ่งเท่ากับปริมาณเสนอขายในระยะสั้นพอดี ในระดับราคาที่ต่ำลงมาจูงใจให้เกษตรกรลดการผลิตเหลือเพียง Q_3 ผลผลิตในระดับนี้ทำให้ราคาสินค้าปรับขึ้นเป็น P_3 เกษตรกรก็จะปรับการผลิตอีกครั้งตามระดับราคาที่สูงขึ้น ซึ่งการปรับตัวแบบนี้จะเกิดขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเข้าสู่ดุลยภาพ ดังภาพประกอบ 5

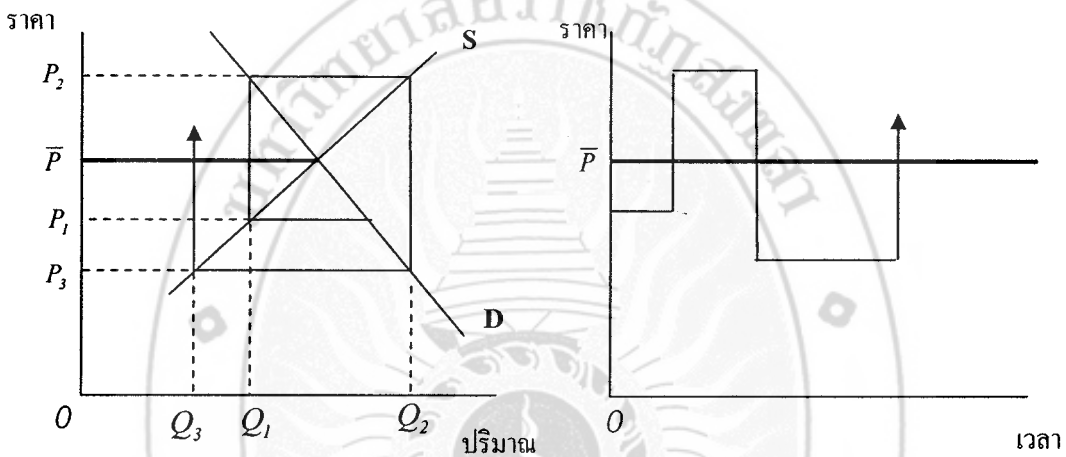

ภาพประกอบ 5 การปรับตัวแบบวัฏจักรในลักษณะเคลื่อนเข้าหาจุดดุลยภาพ

2. การปรับตัวแบบวัฏจักรในลักษณะเคลื่อนออกจากจุดดุลยภาพ

การปรับตัวในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นในกรณีเส้นอุปทานของสินค้ามีความชันน้อยกว่าเส้นอุปสงค์ สมมติให้อุปทานของสินค้าเริ่มแรกอยู่ที่ Q_1 ณ ระดับราคา P_1 ซึ่ง ณ ระดับราคานี้ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าเท่ากับ Q_1 เช่นกัน แต่เนื่องจากอุปสงค์มีมากกว่าอุปทาน ทำให้ราคาสินค้าปรับตัวสูงขึ้นเป็น P_2 ทำให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจที่จะวางแผนเพิ่มผลผลิตในช่วงระยะเวลา

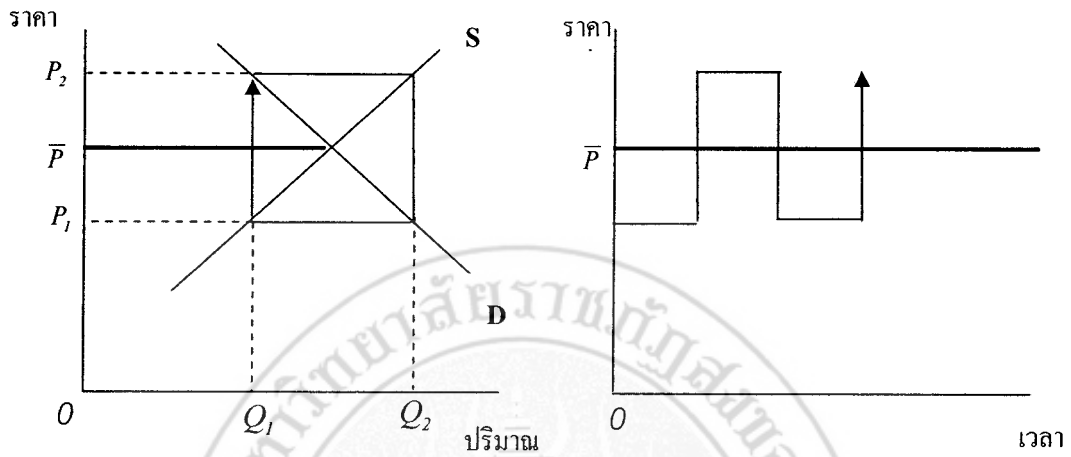
ต่อไป โดยใช้ข้อมูลราคาตอนนี้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ และทำการผลิตเพิ่มจนกระทั่งได้ผลผลิตเท่ากับ Q_2 ส่งผลให้ราคาสินค้าลดลงเหลือ P_3 ณ ระดับราคานี้ ปริมาณความต้องการซื้อเท่ากับ Q_2 ซึ่งเท่ากับปริมาณเสนอขายในระยะสั้นพอดี ในระดับราคาที่ต่ำลงมาจึงทำให้เกษตรกรลดการผลิตเหลือเพียง Q_3 ผลผลิตในระดับนี้ทำให้ราคาสินค้าปรับขึ้นเป็นเกษตรกรก็จะปรับการผลิตอีกครั้งตามระดับราคาที่สูงขึ้น ซึ่งการปรับตัวแบบนี้จะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ และหนีออกจากดุลยภาพ ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 การปรับตัวแบบวัฏจักรในลักษณะเคลื่อนออกจากจุดดุลยภาพ

3. การปรับตัวแบบวัฏจักรในลักษณะซ้ำอยู่กับที่

การปรับตัวในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นในกรณีเส้นอุปทานกับเส้นอุปสงค์ของสินค้ามีความชันเท่ากัน สมมติให้อุปทานของสินค้าเริ่มแรกอยู่ที่ Q_1 ณ ระดับราคา P_1 ซึ่ง ณ ระดับราคานี้ ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าเท่ากับ Q_1 เช่นกัน แต่เนื่องจากอุปสงค์มีมากกว่าอุปทาน ทำให้ราคาสินค้าปรับตัวสูงขึ้นเป็น P_2 ทำให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจที่จะวางแผนเพิ่มผลผลิตในช่วงระยะเวลาต่อไป โดยใช้ข้อมูลราคาตอนนี้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ และทำการผลิตเพิ่มจนกระทั่งได้ผลผลิตเท่ากับ Q_2 ส่งผลให้ราคาสินค้าลดลงเหลือ P_3 ณ ระดับราคานี้ ปริมาณความต้องการซื้อเท่ากับ Q_2 ซึ่งเท่ากับปริมาณเสนอขายในระยะสั้นพอดี ในระดับราคาที่ต่ำลงมาจึงทำให้เกษตรกรลดการผลิตเหลือเพียง Q_1 ผลผลิตในระดับนี้ทำให้ราคาสินค้าปรับขึ้นเป็นเกษตรกรก็จะปรับการผลิตอีกครั้งตามระดับราคาที่สูงขึ้น ซึ่งการปรับตัวแบบนี้จะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ และหนีออกจากดุลยภาพ ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 การปรับตัวแบบวัฏจักรในลักษณะซำอยู่กับทที่

ตลาดซื้อขายล่วงหน้า

ตลาดเป็นตัวกลางที่ผู้ซื้อและผู้ขายทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน หากแบ่งตามคาบเวลาในการซื้อขาย สามารถแบ่งตลาดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ตลาดปัจจุบันและตลาดซื้อขายล่วงหน้า ตลาดปัจจุบัน (spot market, cash market หรือ physical market) เป็นการซื้อขายสินค้าด้วยเงินสดและส่งมอบสินค้ากันทันที ซึ่งมีให้เห็นอยู่ในทั่วไป ในขณะที่ตลาดซื้อขายล่วงหน้า (future market) เป็นการซื้อขายโดยมีตกลงซื้อขายในปัจจุบันแต่มีสัญญาล่วงหน้าในการส่งมอบสินค้ากันในอนาคต ซึ่งส่วนมากจะทำการซื้อขายกันล่วงหน้าไม่เกิน 1 ปี

ลักษณะของตลาดซื้อขายล่วงหน้า

ลักษณะของการดำเนินงานของตลาดซื้อขายล่วงหน้าเข้าข่ายลักษณะของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ดังนี้คือ (ทิพากรณ์ ทวีกุลวัฒน์, 2539 อ้างถึงใน สุรินทร์ แก้วระย้า, 2551)

- 1) การติดต่อซื้อขายจะต้องกระทำได้โดยสะดวก
- 2) หน่วยธุรกิจสามารถเข้าหรือออกจากธุรกิจการค้าได้โดยง่าย
- 3) การเคลื่อนย้ายสินค้าและปัจจัยการผลิตจะต้องกระทำได้โดยสะดวกไม่เสียค่าใช้จ่าย

มากจนส่งผลกระทบต่อราคาสินค้า

ลักษณะของการซื้อขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้า

การซื้อขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้าจะกระทำกันอยู่ 2 ลักษณะ คือ (ปัญญา หิรัญรัมย์, 2547)

1) มีการส่งมอบสินค้าจริง โดยจะมีการส่งมอบสินค้าจริงเมื่อถึงกำหนดเวลาส่งมอบสินค้าตามวันเดือนปีและเงื่อนไขอื่นที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญา ผู้รับมอบ (ผู้ซื้อ) ต้องชำระเงินเต็มตามมูลค่าของสินค้าที่ได้ตกลงซื้อขายกันไว้ล่วงหน้า

2) มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนหนังสือสัญญา เมื่อผู้ซื้อและผู้ขายได้ทำการซื้อขายสินค้าในตลาดล่วงหน้าแล้ว ผู้ซื้อหรือผู้ขายอาจจะเปลี่ยนใจ เช่น ผู้ขายอาจไม่ส่งมอบสินค้าเนื่องจากเห็นว่าราคาสินค้าในอนาคตลดลง ผู้ขายจึงอาจซื้อสินค้าในวันที่ส่งมอบเพื่อเป็นการลบล้างสัญญา หรือผู้ซื้อที่ไม่ต้องการสินค้าในวันที่ส่งมอบก็อาจจะขายสัญญาเมื่อเห็นว่าราคามีแนวโน้มสูงขึ้น เป็นต้น

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ลักษณะของการดำเนินงานของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเข้าข่ายลักษณะของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ดังนี้คือ (ทิพาภรณ์ ทวีกุลวัฒน์, 2539 อ้างถึงใน สุรินทร์ แก้วระย้า, 2551)

1. ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้ามีผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อ ผู้ขาย ซึ่งอาจแบ่งเป็นผู้ผลิต พ่อค้าคนกลาง ผู้ส่งออก หรือผู้แปรรูปภายในประเทศ ฯลฯ จำนวนมากต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการค้า และสินค้าซึ่งอยู่ในรูปของสัญญาจะกระจายอยู่ในมือผู้ค้าแต่ละราย โดยแต่ละรายครอบครองอยู่ในสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเมื่อเทียบกับจำนวนสัญญาที่ซื้อขายกันทั้งหมด อีกทั้งการตกลงซื้อขายเกิดจากการประมูลระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ดังนั้นราคาจึงขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานอย่างแท้จริง สรุปได้ว่า จากคุณสมบัติข้างต้นสอดคล้องกับคุณสมบัติของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ที่กล่าวว่า ไม่มีใครสามารถมีอิทธิพลเหนือตลาดได้เลย ทุกคนเป็นผู้รับราคา (price taker)

2. สินค้าที่ซื้อขายมีคุณภาพ และมาตรฐานใกล้เคียงกันมาก (homogeneous product) คือสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ ภายใต้คุณสมบัติข้อนี้สินค้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้ามีคุณสมบัติที่สอดคล้องเนื่องจาก สินค้าที่สามารถค้าได้ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะถูกควบคุมโดย “กฎเกี่ยวกับลักษณะสินค้าที่ค้า” ทำให้สินค้าที่นำมาค้าในตลาดล่วงหน้าไม่ว่าจะเป็นของผู้ค้ารายใด หรือมาจากแหล่งใดจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดเท่านั้น ซึ่งทำให้สินค้าของผู้ค้าแต่ละคนมีความเหมือนกันไปโดยปริยาย

3. ในด้านคุณลักษณะเรื่องผู้ซื้อและผู้ขายจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ของตลาดเป็นอย่างดี (perfect knowledge) หรือข้อมูลข่าวสารสมบูรณ์ ข้อมูลการค้าในห้องค้าจะมีปรากฏให้เห็นเมื่อเกิดการตกลงทางการค้าเรียบร้อยแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลด้านราคาของทุกสัญญาที่ทำการ

ตกลงซื้อขายกัน สำหรับบุคคลภายนอกข้อมูลการค้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในแต่ละวัน จะต้องถูกตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะหรือเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

4. สำหรับเงื่อนไข “การดำเนินงานของผู้ค้าแต่ละคนไม่ขึ้นอยู่กับกัน” ซึ่งสำหรับตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแล้วสามารถอธิบายได้ว่า คุณสมบัติข้อนี้จะถูกควบคุมโดยกฎเกณฑ์ของตลาด กล่าวคือ ทุกสัญญาที่ซื้อขายจะต้องกระทำผ่านสำนักหักบัญชีผู้ค้าไม่จำเป็นจะต้องติดต่อกันเองในเรื่องการชำระบัญชีหรือการการส่งมอบหรือรับมอบสินค้า ซึ่งเท่ากับว่าผู้ค้าแต่ละคนไม่เกี่ยวข้องกัน แต่ทุกคนจะเกี่ยวข้องกับสำนักหักบัญชี

5. สำหรับคุณสมบัติที่เกี่ยวกับการเข้าออกจากธุรกิจโดยเสรีนั้น อาจกล่าวได้ว่าตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าของคุณสมบัติข้อนี้ เนื่องจากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าอนุญาตให้แต่สมาชิกเท่านั้นที่มีสิทธิเข้ามาค้าในตลาดได้ แต่คุณสมบัติข้อนี้สามารถอนุมานได้ว่าเกิดขึ้นในตลาดอนาคตได้ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าจำนวนสมาชิกของตลาด และจำนวนสมาชิกของสำนักหักบัญชีจะถูกจำกัดจำนวนไว้ และถึงแม้ว่าจะมีระเบียบกำหนดไว้ว่า “สิทธิในการค้าในห้องค้าของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า นั้นจะสงวนไว้ให้เฉพาะสมาชิกของตลาดเท่านั้น” อย่างไรก็ตามบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าอาจเข้ามาค้าในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าได้โดยผ่านสมาชิกของตลาด

อัตราแลกเปลี่ยน

อัตราแลกเปลี่ยน (exchange rate) หมายถึง ราคาต่อหน่วยที่คิดเป็นเงินตราภายในประเทศ (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2546) ตัวอย่างเช่น 1 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกามีค่าเทียบเท่ากับเงินบาท 38 บาท เป็นต้น เหตุผลที่ต้องมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนคือ ประเทศต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้านี้ระหว่างกันแต่ไม่ยอมรับเงินซึ่งกันและกัน ดังนั้น ก่อนที่ไปซื้อสินค้าจากประเทศใดผู้ซื้อจำเป็นต้องนำเงินตราประเทศของตนเองไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลประเทศนั้นก่อนจึงจะทำการซื้อได้ หรือในกรณีที่ประเทศหนึ่งไปขายสินค้าให้กับประเทศอื่น เมื่อนำเงินกลับเข้ามาใช้ภายในประเทศก็ต้องเปลี่ยนเป็นเงินของประเทศตนเองก่อนจึงจะนำไปใช้ได้ ส่วนจะแลกเปลี่ยนได้จำนวนเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับอัตราแลกเปลี่ยน

ระบบอัตราแลกเปลี่ยน แบ่งได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ระบบ (ถวิล นิลใบ, มปป.) คือ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (fixed exchange-rate system) และระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว (flexible exchange-rate system) อย่างไรก็ตามทั้งสองระบบต่างมีข้อบกพร่องด้วยกัน ทั้งนี้เพราะเป็นระบบที่ค่อนข้างสุดขั้ว ดังนั้นในปัจจุบันไม่มีประเทศไหนใช้ทั้งสองระบบนี้แล้ว หากแต่ผ่อนคลายของระบบอัตราแลกเปลี่ยนทั้งสอง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจุบันมีระบบอัตราแลกเปลี่ยน

เพิ่มขึ้นอีก 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ แบบยืดหยุ่น และอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบจัดการ จึงสรุปได้ว่า ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบ่งได้เป็น 4 ระบบ ดังนี้

1) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (fixed exchange rate system)

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ซึ่งมีค่าเสมอภาคตายตัว อัตราแลกเปลี่ยนจะเคลื่อนไหวได้ภายในขอบเขตแคบๆ จากค่าเสมอภาค (par value) เป็นระบบที่มีกฎระเบียบที่บังคับให้ธนาคารชาติหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีข้อแตกต่างจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนอื่นที่ธนาคารชาติหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ดุลยพินิจในการจัดการกับตลาดปริวรรตตามที่เห็นสมควร ระบบมาตรฐานทองคำ (gold standard) เป็นต้นแบบของระบบอัตราแลกเปลี่ยนประเภทนี้ ต่อมาได้ถูกยกเลิกไป เนื่องจากเป็นระบบที่ไม่ยืดหยุ่น เนื่องจากว่าประเทศที่อยู่ภายใต้ระบบนี้จะสร้างเงินขึ้นมาได้ต้องมีปริมาณทองคำหนุนหลังอยู่ตามที่ได้ประกาศ และต้องยินยอมให้ใครก็ตามที่ถือเงินของประเทศตนสามารถมาแลกเปลี่ยนเป็นทองคำได้ ระบบนี้จึงเป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศและการพัฒนาประเทศ เพราะปริมาณเงินไม่ได้ขยายตัวไปตามปริมาณการค้าและการลงทุน หากแต่ขยายตัวไปตามปริมาณทองคำ ซึ่งถูกกำหนดโดยปัจจัยอื่นที่ไม่ใช่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

2) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่น (modified fixed exchange rate system)

ข้อบกพร่องของระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่แบบ gold standard ที่ไม่ยืดหยุ่นต่อการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศทำให้ทุกประเทศยกเลิกใช้ระบบนี้ แม้ในปัจจุบันไม่มีประเทศไหนใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ระบบมาตรฐานทองคำ แต่ยังมีข้อดีของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการมีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน ดังนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนระบบมาตรฐานทองคำมาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ตัวอย่างของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่มีดัดแปลงแล้ว เช่น ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคณะกรรมการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน (currency board system) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตะกร้าเงิน (basket of currencies) ระบบ European monetary system และระบบ Bretton woods เป็นต้น

3) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบจัดการ (managed floating exchange rate system)

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบจัดการเป็นระบบที่เกิดจากการปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบเคลื่อนไหวเสรี กล่าวคือเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ไม่มีค่าเสมอภาคตายตัว แต่ปล่อยให้อุปสงค์และอุปทานของเงินสกุลนั้นทำงานได้ในระดับหนึ่ง โดยที่ธนาคารกลางของประเทศเข้าไปแทรกแซง เพื่อจำกัดขนาดและความผันผวนของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน

ซึ่งเป็นจุดค้อยของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวอย่างเสรี ระบบนี้จึงใช้กันแพร่หลายทั่วโลก รวมทั้งระบบอัตราแลกเปลี่ยนของไทยในปัจจุบัน จัดอยู่ในระบบนี้

4) ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวอย่างเสรี (freely floating exchange rate system)

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่างเสรี ภายใต้ระบบนี้ อัตราแลกเปลี่ยนของเงินสกุลใด ๆ จะเคลื่อนไหวตามอุปสงค์และอุปทานของเงินตราสกุลนั้นๆ โดยธนาคารกลางจะไม่มีแทรกแซง ในอดีตมีใช้ระบบนี้ในระยะสั้น ๆ ในประเทศแถบยุโรปช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ทั้งนี้เพราะมีข้อเสียหลายประการ ที่สำคัญคือ ค่าอัตราแลกเปลี่ยนจะผันผวนขึ้นลงตลอดเวลาตามอุปสงค์และอุปทาน ทำให้การค้าระหว่างประเทศเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก และธนาคารชาติไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงตลาดปริวรรตเงินตราได้ เป็นผลให้นโยบายการเงินไม่มีประสิทธิภาพที่จะใช้เพื่อแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย และปริมาณเงิน

อัตราแลกเปลี่ยนกับการค้าระหว่างประเทศ

ระดับของอัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้ราคาสินค้าของประเทศในสายตาของผู้ซื้อต่างประเทศแตกต่างกัน อย่างเช่นประเทศไทย โดยที่หากอัตราแลกเปลี่ยนสูง (เงินบาทอ่อนค่า) จะทำให้ผู้ซื้อต่างประเทศมองว่าสินค้าไทยราคาถูก เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเท่ากับ 40 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หากสินค้าไทยมีราคาขึ้นละ 40 บาท ผู้ซื้อต่างประเทศก็สามารถใช้เงินเพียง 1 ดอลลาร์ในการซื้อสินค้า 1 ชิ้น แต่หากอัตราแลกเปลี่ยนลดลง (เงินบาทแข็งค่า) เป็น 38 บาทต่อดอลลาร์ ผู้ซื้อต่างประเทศก็ไม่สามารถใช้เงิน 1 ดอลลาร์เพื่อซื้อสินค้า 1 ชิ้นได้ ดังนั้น สำหรับการขายสินค้าให้กับผู้ซื้อต่างประเทศแล้วอัตราแลกเปลี่ยนสูงย่อมส่งผลดีต่อประเทศในด้านการส่งออก เพราะผู้ซื้อย่อมมีความต้องการซื้อมากขึ้น

อัตราดอกเบี้ย

ความหมายในทางเศรษฐศาสตร์ ดอกเบี้ย หมายถึง ค่าตอบแทนปัจจัยการผลิตประเภททุน แต่สำหรับในด้านของการเงินแล้ว ดอกเบี้ย หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้กู้ต้องจ่ายชำระแก่ผู้ให้กู้ เนื่องจากได้นำเงินหรือของมีค่าของผู้กู้ไปใช้ประโยชน์ โดยสัญญาว่าจะชำระคืนเต็มมูลค่าในวันกำหนดในอนาคต โดยทั่วไปดอกเบี้ยคิดเป็นร้อยละของเงินต้นเรียกว่า “อัตราดอกเบี้ย (interest rate)” โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ดังนี้ (สุรภักดิ์ บุนนาค และวณิ น้อยเกียรติคุณ, 2541)

1) Time Preference Theory หรือ Real Theory อธิบายว่า ดอกเบี้ยคือค่าบริการของสินทรัพย์ประเภททุนและค่าตอบแทนที่จำเป็นสำหรับดึงดูดให้มีการออม

2) Liquidity Preference Theory ของเคนส์ อธิบายว่า ดอกเบี้ยคือรางวัลที่จ่ายให้แก่ผู้ยอมเสียดุลยภาพคล่องตัวของเงินออม

3) Loanable-funds Theory อธิบายว่า ดอกเบี้ยคือราคาที่ยืมจ่ายแก่ผู้ให้ยืมเป็นค่าใช้จ่ายประโยชน์ของเงิน

โดยสรุปแล้ว อัตราดอกเบี้ย หมายถึง จำนวนเงินเป็นร้อยละของเงินต้นที่ผู้กู้สัญญาว่าจะจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ (ธนาวัฒน์ สิริวัฒน์ธนกุล, 2550) ในแง่ของเงินกู้มักคิดเป็นอัตราร้อยละของเงินต้นต่อช่วงเวลาหนึ่ง ส่วนในแง่ของค่าตอบแทนจากปัจจัยทุนนั้น ค่าตอบแทนไม่ใช่ราคาของปัจจัยทุน แต่เป็นอัตราค่าเช่าปัจจัยทุนนั้น ๆ อัตราดอกเบี้ยจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์สำหรับสินเชื่อและอุปทานของการให้สินเชื่อ เจื่อนใจของอุปสงค์และอุปทานยังขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการให้กู้ จำนวนเงินกู้ ความเสี่ยง ประเภทของเงินกู้ และคุณสมบัติของผู้กู้ ตัวอย่างเช่น เงินกู้ระยะยาวมักคิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าในระยะสั้น อัตราดอกเบี้ยในกรณีมีความเสี่ยงสูงมักจะสูงกว่ากรณีที่มีความเสี่ยงต่ำ ดอกเบี้ยที่คิดกับธนาคารด้วยกันมักต่ำกว่าที่คิดกับบุคคลทั่ว ๆ ไป เป็นต้น (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มปป.)

มานพ วรภักดิ์ (2549) แบ่งอัตราดอกเบี้ยออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) อัตราดอกเบี้ยประสิทธิภาพ (effective interest rate) คือ อัตราดอกเบี้ยที่มีหน่วยเวลาเป็นฐานและมีการจ่ายครั้งเดียวตามคาบเวลาที่กำหนด เช่น อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 ต่อปี ระยะเวลาที่มีการกู้ยืมเท่ากับ 1 ปี เพราะฉะนั้น ดอกเบี้ยที่ได้รับอย่างแท้จริงจะเท่ากับร้อยละ 7 แม้สิ้นสุดเวลา 1 ปี

2) อัตราดอกเบี้ยในนาม (nominal interest rate) คือ อัตราดอกเบี้ยที่ระบุให้ผู้กู้ต้องจ่ายในอัตราต่าง ๆ ตามระบุ เป็นอัตราดอกเบี้ยที่มีการคิดดอกเบี้ยมากกว่า 1 ครั้งใน 1 ช่วงเวลา เช่น อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี คิดดอกเบี้ยทุกครึ่งปี หมายความว่า ในหนึ่งปีจะมีการคิดดอกเบี้ย 2 ครั้ง

หากอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าผลตอบแทนจากการลงทุน นักลงทุนจะไม่กู้เงินมาลงทุน ในส่วนของผู้บริโภคจะจำกัดการบริโภคของตนลงเพื่อนำเงินไปฝากธนาคารเพื่อรับดอกเบี้ย ในทางกลับกัน หากดอกเบี้ยต่ำกว่าผลตอบแทนจากการลงทุน นักลงทุนจะกู้เงินมาลงทุน ในส่วนของผู้บริโภคจะไม่นำเงินไปฝากธนาคาร แต่จะนำเงินออกมาใช้เพื่อการบริโภค ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยย่อมมีผลต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ดอกเบี้ยต่ำส่งผลให้มีการผลิตสินค้ามากขึ้น และผู้บริโภคจะทำการบริโภคมากขึ้น

๓
3๓๘.173๘๙

๔ 47๗

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรทิพย์ มีมาก (2540) ได้ศึกษาถึงวิธีการพยากรณ์ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศไทย เพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนทางเศรษฐกิจ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยและการวิเคราะห์อนุกรมเวลาแบบบ็อกและเจนกินส์ โดยมีตัวแปรอิสระ 5 ตัวคือ ขนาดของการเปิดประเทศ คุณค่าสินค้าส่งออกต่อประชากร การขายตัวของภาครัฐ และดุลงบประมาณต่อประชากร ใช้ข้อมูลในช่วงปี 2494-2535 ขั้นตอนการวิเคราะห์จะเริ่มจากการพิจารณาการละเมิดฐานคติหลักของการวิเคราะห์ถดถอย ซึ่งวิเคราะห์จากค่าความคลาดเคลื่อน ประกอบด้วย การกระจายแบบปกติ ค่าความแปรปรวนคงที่ การเป็นเส้นตรง และการมีสหสัมพันธ์ในตัวเอง รวมถึงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จากนั้นได้นำตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติไปวิเคราะห์ต่อโดยใช้ตัวแบบของบ็อกและเจนกินส์ กำหนดสมการ การประมาณค่า และการตรวจสอบสมการ เพื่อหารูปแบบของสมการที่เหมาะสมไปใช้ในการพยากรณ์ต่อไป

สุชีรา บุญประมุข (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพยากรณ์และวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับในช่วงเดือนมกราคม 2525 ถึงเดือนธันวาคม 2545 และนำมาพยากรณ์ราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับในปี 2546-2547 รวมถึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับ ได้แก่ ราคาข้าวโพดที่ตลาดขายส่งกรุงเทพ ราคาข้าวโพดตลาดส่งออก ราคาข้าวโพดตลาดชิคาโก จำนวนไก่เนื้อ จำนวนสุกร ราคาปลายข้าว และราคาหัวมันสด

ผลการศึกษาพบว่า ค่าแนวโน้มราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ฤดูกาลมีผลต่อราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับ กล่าวคือ ราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับจะสูงในเดือนพฤษภาคม และต่ำในเดือนกันยายน ราคาข้าวโพดตลาดขายส่งที่กรุงเทพ จำนวนไก่เนื้อมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวโพดที่เกษตรกรได้รับ

มุกดาวรรณ แสนนามวงษ์ (2546) ได้ทำการศึกษาถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมเคลื่อนไหวราคาสับปะรด โดยวิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย และหลักของบ็อกและเจนกินส์ ในการทดสอบพฤติกรรมแนวโน้มราคา

ผลการศึกษาพบว่า ราคาสับปะรดที่ฟาร์มมีความสัมพันธ์กับราคาสับปะรดในอดีตย้อนหลัง 15 เดือน ราคาสับปะรดกระป๋องส่งออกมีความสัมพันธ์กับราคาสับปะรดในอดีตย้อนหลัง 2 เดือน และราคาสับปะรดเพื่อการบริโภคมีความสัมพันธ์กับราคาสับปะรดในอดีตย้อนหลัง 26 เดือน

พรทิพย์ ฉัตรชัยพันธ์ (2547) ศึกษาถึงตัวแบบอนุกรมเวลาสำหรับการพยากรณ์ราคา ยางพาราแผ่นดิบรมควันชั้น 3 กรณีศึกษาเปรียบเทียบโดยวิธี บ็อกซ์ และเจนกินส์ และวิธีทรานส์ เฟอร์ฟังก์ชันเป็นการศึกษาหาตัวแบบการพยากรณ์ราคา ยางพาราแผ่นดิบรมควันชั้น 3 สำหรับ พยากรณ์ระยะสั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างตัวแบบการพยากรณ์ราคา ยางพาราแผ่นดิบรมควัน ชั้น 3 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์อนุกรมเวลา 2 เทคนิค คือวิธีบ็อกซ์และเจนกินส์ และวิธีทรานส์ เฟอร์ฟังก์ชัน และเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ทั้ง 2 วิธีโดยใช้ค่าสถิติวัดความถูกต้อง 3 ค่า ได้แก่ (1) ค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (2) รากที่สองของค่าคลาดเคลื่อนกำลังสอง และ (3) เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสมบูรณ์เฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า การพยากรณ์ราคา ยางพาราแผ่นดิบรมควันชั้น 3 โดยวิธีทรานส์เฟอร์ฟังก์ชันจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการพยากรณ์โดยวิธีของบ็อกซ์และเจนกินส์ เนื่องจากให้ค่าสถิติทั้ง 3 ต่ำกว่า

วาสนา วงศ์ศิริ (2547) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบและการพยากรณ์ราคา ยางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลรายเดือนปี 2542-2546 ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอย และทำการประมาณค่าหาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด ผลจากการประมาณ แบบจำลองนี้จะนำไปพยากรณ์ราคา ยางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ในปี 2547-2548 ต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงราคา ยางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ได้แก่ การใช้ยางสังเคราะห์ของโลกในปีที่ผ่านมา ราคา ยางพาราแผ่นรมควันชั้น 3 ณ ตลาดส่งออกกรุงเทพ ราคา ยางพาราแผ่นรมควันชั้น 1 อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และดัชนีผลผลิต อุตสาหกรรมในประเทศไทย สามารถอธิบายการผันแปรของราคา ยางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ได้ร้อยละ 99 ผล การพยากรณ์ราคา ยางพาราแผ่นดิบชั้น 3 พบว่า ราคา มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.90

ผกากรอง เทพรักษ์ และ ประสิทธิ์ พยัคฆพงษ์ (2548) ได้ทำการการพยากรณ์ราคาผลผลิต ทางการเกษตรในตลาดการซื้อขายล่วงหน้า โดยศึกษากรณีราคา ยางพาราแผ่นรมควันชั้น 3 วิธีที่ศึกษา ได้แก่ วิธีปรับให้เรียบครั้งเดียวแบบเอกโปเนนเชียล วิธีปรับให้เรียบแบบเอกโปเนนเชียล 2 ครั้งตาม แบบของโฮลท์ วิธีวิเคราะห์การถดถอยที่มีค่าคลาดเคลื่อนในรูปแบบ Autoregressive วิธีบ็อกซ์-เจนกินส์ วิธีการพยากรณ์ร่วม และเพิ่มวิธีแยกส่วนประกอบสำหรับอนุกรมเวลารายเดือน การศึกษาแยก เป็น 2 กรณี ตามลักษณะการพยากรณ์ กรณีแรกคือ การพยากรณ์ระยะสั้น โดยแบ่งขนาดอนุกรม เวลาที่ศึกษาเป็น 5 ขนาด คือ 15, 30, 50, 95, 100 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2545 - 7 มกราคม 2546

ในการเลือกรูปแบบที่ดีที่สุด ใช้ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสองของความคลาดเคลื่อนของค่าพยากรณ์ที่น้อยที่สุดเป็นเกณฑ์

จากการเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ทั้ง 5 วิธี พบว่าขนาดอนุกรมเวลาที่เหมาะสม คือ อนุกรมเวลาขนาด 30 วัน และวิธีการพยากรณ์ที่เหมาะสม คือ วิธีปรับให้เรียบครั้งเดียวแบบเอกโปเนนเชียล กรณีที่ 2 คือการพยากรณ์ระยะยาว ได้แบ่งอนุกรมเวลาเป็น 4 ขนาด คือ 30, 50, 75, 90 เดือน ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ.2537 ถึงพฤศจิกายน 2545 พบว่า ขนาดอนุกรมเวลาที่เหมาะสม คือ อนุกรมเวลาขนาด 75 เดือน และวิธีพยากรณ์ที่เหมาะสม คือ วิธีบอซซ์-เจนกินส์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วัน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วัน ได้ดังนี้

1. ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ณ ปัจจุบัน

จากการปรับตัวของราคาและปริมาณตามแนวคิดของทฤษฎีไยแมงมุม จากงานศึกษาของ มุกดาวรรณ แสนนามวงษ์ (2546) พรทิพย์ ฉัตรชัยพันธ์ (2547) วาสนา วงศ์ศิริ (2547) และ ผกากรอง เทพรักษ์ และ ประสิทธิ์ พัยคมพงษ์ (2548) สามารถสรุปได้ว่าราคาสินค้าในอดีตมีผลต่อการตัดสินใจเพิ่มหรือลดการผลิตของเกษตรกร และปริมาณผลผลิตดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อราคาในปัจจุบัน ซึ่งสรุปได้ว่าราคาในอดีตมีผลต่อราคาในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้ ประสงค์จะพยากรณ์ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ในอนาคต ดังนั้นจึงพอจะเชื่อมโยงได้ว่าราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ในคาบเวลาปัจจุบันน่าจะส่งผลถึงราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วันด้วย โดยคาดคะเนความสัมพัทธ์ว่าน่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ในปัจจุบันเพิ่มขึ้น ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วันก็น่าจะสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

ข้อมูลราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ในการศึกษานี้เป็นข้อมูลเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (www.rubber.co.th) ซึ่งทั้งราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ณ ปัจจุบันและราคาล่วงหน้า 5 วันมีหน่วยเป็นบาทต่อกิโลกรัมเหมือนกัน

2. อัตราแลกเปลี่ยน

ยางแผ่นรมควันชั้น 3 เป็นสินค้าเกษตรที่ผลิตเพื่อส่งออกเป็นหลัก โดยมีการใช้ภายในประเทศเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น จากการทบทวนทฤษฎีเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยน จากงานศึกษาของสุชีรา บุญประมุข (2546) และวาสนา วงศ์ศิริ (2547) สามารถสรุปได้ว่า อัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบต่ออุปสงค์ของยางแผ่นรมควันในตลาดยางพาราโลก และจะส่งผลต่อ

ปริมาณการส่งออก เช่น หากเงินบาทอ่อนค่าลง (อัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้น) ย่อมทำให้ต่างประเทศต้องการยางแผ่นรมควันชั้น 3 มากขึ้น ทำให้ราคาขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 ในประเทศเพิ่มสูงขึ้นด้วยเช่นกัน หรือในทางตรงกันข้าม หากเงินบาทแข็งค่าขึ้น (อัตราแลกเปลี่ยนลดลง) ย่อมทำให้ต่างประเทศต้องการยางแผ่นรมควันชั้น 3 ลดลง ทำให้ราคาภายในประเทศลดลงด้วย สรุปได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนน่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับราคาขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วัน

ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนในการศึกษานี้ เป็นข้อมูลที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของธนาคารแห่งประเทศไทย (www.bot.or.th) โดยอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้เป็นอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

3. อัตราดอกเบี้ย

จากการทบทวนทฤษฎีเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย สามารถสรุปได้ว่า อัตราดอกเบี้ยมีผลกระทบต่อราคาขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 กล่าวคือ หากอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ภาวะการลงทุนก็จะลดลง ความต้องการใช้ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ลดลง ย่อมส่งผลให้ราคาขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 ลดลง ในทางตรงกันข้าม หากอัตราดอกเบี้ยลดลง เท่ากับเป็นการกระตุ้นการลงทุนให้ขยายตัว ส่งผลทางอ้อมให้มีความต้องการใช้ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มากขึ้น ทำให้ราคาขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สรุปได้ว่า อัตราดอกเบี้ยน่าจะเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามกับราคาขายยางแผ่นรมควันชั้น 3

ข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเป็นข้อมูลรายวันของวันทำการในปี พ.ศ. 2551 จากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเผยแพร่ในเว็บไซต์ของธนาคารแห่งประเทศไทย (www.bot.or.th) โดยอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ธรรมดาขั้นต่ำ (Minimum Loan Rate: MLR) ของธนาคารกรุงไทย มีหน่วยเป็นร้อยละต่อปี

4. ราคาน้ำมันดิบในตลาดล่วงหน้า

จากการทบทวนทฤษฎีอุปสงค์และงานศึกษาของ สุชีรา บุญย์ประมุข (2546) พบว่าราคาของสินค้าที่ใช้ทดแทนกันได้มีผลต่อราคาสินค้าอีกชนิดหนึ่ง ยางแผ่นรมควันชั้น 3 กับยางสังเคราะห์เป็นสินค้าที่สามารถทดแทนกันได้ ซึ่งหากราคาขายยางสังเคราะห์สูงขึ้นย่อมส่งผลให้ผู้ใช้จ่ายลดปริมาณการใช้ยางสังเคราะห์ลงหันมาใช้ยางธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้ราคาขายยางธรรมชาติสูงขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ยางสังเคราะห์เป็นผลผลิตหนึ่งของน้ำมันดิบ ดังนั้นราคาของน้ำมันดิบย่อมมีผลต่อราคาของยางสังเคราะห์ กล่าวคือ หากราคาน้ำมันดิบลดลง ย่อมทำให้ราคาขายยางสังเคราะห์จะลดลง ทำให้ผู้ใช้จ่ายหันไปใช้จ่ายยางสังเคราะห์เพิ่มขึ้นลดการใช้ยางธรรมชาติลง เมื่ออุปสงค์ยางธรรมชาติลดลง ย่อมส่งผลให้ราคาของยางธรรมชาติ

ลดลง หรือราคาขางแผ่นรมควันชั้น 3 ลดลง สรุปได้ว่า หากราคาน้ำมันดิบลดลงจะทำให้ราคาขางแผ่นรมควันชั้น 3 ลดลง หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากน้ำมันดิบจะเป็นแหล่งกำเนิดของสังเคราะห์ซึ่งเป็นสินค้าทดแทนของยางธรรมชาติแล้ว น้ำมันยังทำหน้าที่ในส่วนของต้นทุนอีกประเภทหนึ่งของโครงสร้างราคาขาง เพราะน้ำมันถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขนส่ง นอกจากนี้ราคาน้ำมันดิบ ณ ปัจจุบันจะมีผลต่อราคาขางแผ่นรมควันชั้น 3 แล้ว ราคาน้ำมันดิบในตลาดล่วงหน้าก็ย่อมมีผลต่อราคาขางแผ่นรมควันชั้น 3 เช่นกัน ซึ่งคาดว่าหากราคาน้ำมันดิบในตลาดล่วงหน้าจะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับราคาขางแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วัน

ข้อมูลราคาน้ำมันดิบล่วงหน้า เป็นข้อมูลรายวันของวันทำการในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเผยแพร่ในตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าโตเกียว (Tokyo Commodity Exchange: TOCOM) สามารถดาวน์โหลดข้อมูลได้จากเว็บไซต์ (www.tocom.or.jp) โดยข้อมูลที่นำมาใช้เป็นข้อมูลราคาล่วงหน้า 1 เดือน – 6 เดือน หน่วยเป็นเฮนต่อ 1,000 ลิตร

5. ราคาขางพาราในตลาดล่วงหน้า

จากทฤษฎีอุปสงค์ อุปทาน และตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า สามารถสรุปได้ว่า ราคาในอนาคต ย่อมเป็นตัวกำหนดอุปสงค์อุปทานในอนาคต แต่อุปทานในอนาคตมีความสัมพันธ์กับอุปทานปัจจุบันทั้งนี้เป็นเพราะยางแผ่นรมควันชั้น 3 สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ราคาในตลาดล่วงหน้าจะมีผลต่อราคาซื้อขายในปัจจุบัน และน่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อมูลราคาขางแผ่นรมควันชั้น 3 ในตลาดล่วงหน้า เป็นข้อมูลรายวันของวันทำการในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเผยแพร่ในตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าโตเกียว (TOCOM) สามารถดาวน์โหลดข้อมูลได้จากเว็บไซต์ (www.tocom.or.jp) โดยข้อมูลที่นำมาใช้เป็นข้อมูลราคาล่วงหน้า 1 เดือน – 6 เดือน หน่วยเป็นเฮนต่อกิโลกรัม

6. ปริมาณการสั่งซื้อน้ำมันดิบในตลาดล่วงหน้า

ปริมาณความต้องการใช้ของสินค้าชนิดหนึ่งมีความสัมพันธ์กับปริมาณความต้องการใช้ของสินค้าอีกชนิดหนึ่ง ในกรณีขางแผ่นรมควันชั้น 3 สินค้าที่ทดแทนกันได้แก่ยางสังเคราะห์ ซึ่งยางสังเคราะห์เป็นผลผลิตของน้ำมันดิบ เมื่อมีการใช้น้ำมันดิบมากขึ้น ย่อมทำให้มีผลผลิตของยางสังเคราะห์มากขึ้น ราคาขางสังเคราะห์จะมีแนวโน้มต่ำลง ย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการใช้ขางแผ่นรมควันชั้น 3 ลดลง ราคาปรับลดลงในที่สุด สามารถสรุปได้ว่า ปริมาณการสั่งซื้อน้ำมันดิบน่าจะมีความสัมพันธ์กับราคาขางแผ่นรมควันชั้น 3 ทางเชิงลบ

ข้อมูลปริมาณสัญญาสั่งซื้อน้ำมันดิบล่วงหน้า เป็นข้อมูลรายวันของวันทำการในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นข้อมูลเผยแพร่ในตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าโตเกียว (TOCOM) สามารถดาวน์โหลดข้อมูลได้จากเว็บไซต์ (www.tocom.or.jp) โดยข้อมูลที่นำมาใช้เป็นข้อมูลจำนวนสัญญาสั่งซื้อน้ำมันดิบล่วงหน้า 1 เดือน – 6 เดือน หน่วยเป็นจำนวนสัญญา โดย 1 สัญญามีปริมาณน้ำมันดิบเท่ากับ 50,000 ลิตร

7. ปริมาณการสั่งซื้ออย่างเผ່รมควนชั้น 3 ในตลาดล่วงหน้า

การตกลงซื้อขายกันในอนาคตจะเป็นตัวกำหนดปริมาณความต้องการสินค้าชนิดนั้นในอนาคต ปริมาณความต้องการซื้ออย่างเผ່รมควนชั้น 3 ในอนาคตเป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตตัดสินใจผลิตตามความต้องการของผู้ซื้อ และจะส่งผลกระทบต่อทั้งราคาขายอย่างเผ່รมควนชั้น 3 ในอนาคต และราคาขายอย่างเผ່รมควนชั้น 3 ในปัจจุบัน โดยที่หากปริมาณการสั่งซื้อในตลาดล่วงหน้ามีจำนวนมากย่อมทำให้เกิดความขาดแคลนเกิดขึ้นได้ ซึ่งทำให้ราคาขายอย่างเผ່รมควนชั้น 3 ปรับตัวสูงขึ้น สามารถสรุปได้ว่า ปริมาณการสั่งซื้ออย่างเผ່รมควนชั้น 3 เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

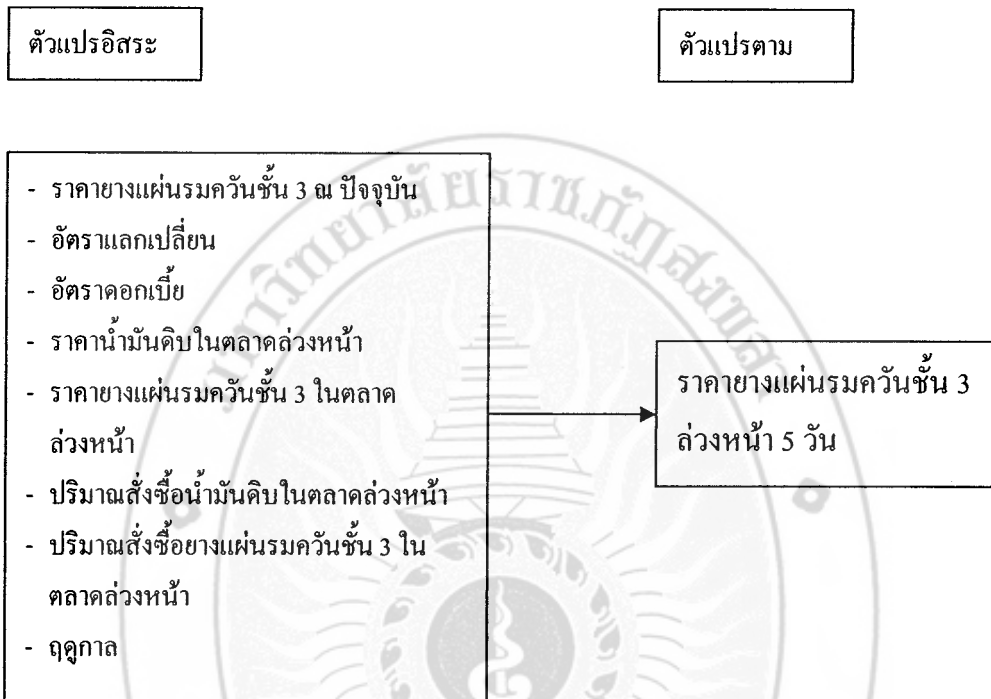
ข้อมูลปริมาณสัญญาสั่งซื้ออย่างเผ່รมควนชั้น 3 ล่วงหน้า เป็นข้อมูลรายวันของวันทำการในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเผยแพร่ในตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าโตเกียว (TOCOM) สามารถดาวน์โหลดข้อมูลได้จากเว็บไซต์ (www.tocom.or.jp) โดยข้อมูลที่นำมาใช้เป็นข้อมูลจำนวนสัญญาสั่งซื้ออย่างเผ່รมควนชั้น 3 ล่วงหน้า 1 เดือน – 6 เดือน หน่วยเป็นจำนวนสัญญา โดย 1 สัญญามีปริมาณขายอย่างเผ່รมควนชั้น 3 เท่ากับ 5,000 กิโลกรัม

8. อุดกาส

อุดกาสมีผลต่อสินค้าภาคเกษตรทั้งในด้านปริมาณและราคา ในด้านปริมาณ ข้อจำกัดที่สำคัญของยางพารา คือ ไม่สามารถกรีดยางได้ฤดูฝนและช่วงยางพาราผลัดใบ ทำให้มีปริมาณผลผลิตลดลง และน้ำยางที่ได้ไม่มีคุณภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาขายพาราด้วยเช่นกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วัน หมายถึง ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ที่ผู้วิจัยต้องการจะพยากรณ์จากข้อมูลต่าง ๆ ในอดีต มีหน่วยเป็น บาทต่อกิโลกรัม

ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ณ ปัจจุบัน หมายถึง ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ณ วันปัจจุบัน ซึ่งทำการประกาศเป็นราคาอ้างอิงโดยตลาดกลางยางพารา มีหน่วยเป็น บาทต่อกิโลกรัม

อัตราแลกเปลี่ยน หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนทางการที่ประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทย มีหน่วยเป็นบาท/ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

อัตราดอกเบี้ย หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ธรรมดาขั้นต่ำ (Minimum Loan Rate: MLR) ของธนาคารกรุงไทย มีหน่วยเป็นร้อยละต่อปี

ราคาน้ำมันดิบในตลาดล่วงหน้า 1-6 เดือน หมายถึง ราคาที่มีการต่อรองตกลงกันแล้วในปัจจุบัน แต่จะส่งมอบน้ำมันดิบกันในอนาคต ราคาน้ำมันดิบในตลาด TOCOM มีหน่วยเป็นเยนต่อ 1,000 ลิตร

ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ในตลาดล่วงหน้า 1-6 เดือน หมายถึง ราคาที่มีการต่อรองตกลงกันแล้วในปัจจุบัน แต่จะส่งมอบขายแผ่นรมควันชั้น 3 กันในอนาคต มีหน่วยเป็นเยนต่อกิโลกรัม

ปริมาณสั่งซื้อน้ำมันดิบในตลาดล่วงหน้า 1-6 เดือน หมายถึง ปริมาณสัญญาซื้อขายน้ำมันดิบในตลาด TOCOM มีหน่วยเป็นจำนวนสัญญา โดย 1 สัญญามีปริมาณน้ำมันดิบเท่ากับ 50,000 ลิตร

ปริมาณสั่งซื้อยางแผ่นรมควันชั้น 3 ในตลาดล่วงหน้า 1-6 เดือน หมายถึง ปริมาณสัญญาซื้อขายยางแผ่นรมควันชั้น 3 กันในอนาคต มีหน่วยเป็นจำนวนสัญญา โดย 1 สัญญามีปริมาณยางแผ่นรมควันชั้น 3 เท่ากับ 5,000 กิโลกรัม

ฤดูกาล หมายถึง ช่วงเวลาต่าง ๆ จำแนกเป็นรายเดือน เป็นตัวแปรหุ่น

แบบจำลองการพยากรณ์

จากการทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดข้างต้น สามารถสร้างเป็นฟังก์ชันการพยากรณ์ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วัน ได้ดังนี้

$$PR_{t+5} = f(PR_t, EXC_t, INT_t, POF, PRF, QOF, QRF, M_n)$$

อย่างไรก็ตาม แม้จะคาดคะเนได้ว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีอำนาจในการพยากรณ์ตัวแปรตาม แต่ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอาจเป็นไปได้หลายรูปแบบ เพื่อเป็นการเปรียบเทียบหารูปแบบที่เหมาะสม ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ของฟังก์ชันข้างต้น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่เป็นเส้นตรง และรูปแบบที่ไม่เป็นเส้นตรง ดังนี้

แบบจำลอง 1 รูปแบบที่เป็นเส้นตรง

$$\begin{aligned} PR_{t+5} = & \beta_0 + \beta_1 PR_t + \beta_2 EXC_t + \beta_3 INT_t \\ & + \beta_4 POF_1 + \beta_5 POF_2 + \beta_6 POF_3 + \beta_7 POF_4 + \beta_8 POF_5 + \beta_9 POF_6 \\ & + \beta_{10} PRF_1 + \beta_{11} PRF_2 + \beta_{12} PRF_3 + \beta_{13} PRF_4 + \beta_{14} PRF_5 + \beta_{15} PRF_6 \\ & + \beta_{16} QOF_1 + \beta_{17} QOF_2 + \beta_{18} QOF_3 + \beta_{19} QOF_4 + \beta_{20} QOF_5 + \beta_{21} QOF_6 \end{aligned}$$

$$+ \beta_{22}QRF_1 + \beta_{23}QRF_2 + \beta_{24}QRF_3 + \beta_{25}QRF_4 + \beta_{26}QRF_5 + \beta_{27}QRF_6 \\ + \delta_1M_1 + \delta_2M_2 + \delta_3M_3 + \delta_4M_4 + \delta_5M_5 + \delta_6M_6 + \delta_7M_7 + \delta_8M_8 + \delta_9M_9 + \delta_{10}M_{10} + \delta_{11}M_{11}$$

แบบจำลอง 2 รูปแบบที่เป็นใหม่เป็นเส้นตรง

$$PR_{t+5} = \beta_0 PR_t^{\beta_1} EXC_t^{\beta_2} INT_t^{\beta_3} POF_t^{\beta_4-9} QOF_t^{\beta_{10-15}} PRF_t^{\beta_{16-21}} QRF_t^{\beta_{22-27}} \\ + \delta_1M_1 + \delta_2M_2 + \delta_3M_3 + \delta_4M_4 + \delta_5M_5 + \delta_6M_6 + \delta_7M_7 + \delta_8M_8 + \delta_9M_9 + \delta_{10}M_{10} + \delta_{11}M_{11}$$

$$PR_{t+5} = \beta_0 + \beta_1 \ln PR_t + \beta_2 \ln EXC_t + \beta_3 \ln INT_t \\ + \beta_4 \ln POF_1 + \beta_5 \ln POF_2 + \beta_6 \ln POF_3 + \beta_7 \ln POF_4 + \beta_8 \ln POF_5 + \beta_9 \ln POF_6 \\ + \beta_{10} \ln PRF_1 + \beta_{11} \ln PRF_2 + \beta_{12} \ln PRF_3 + \beta_{13} \ln PRF_4 + \beta_{14} \ln PRF_5 + \beta_{15} \ln PRF_6 \\ + \beta_{16} \ln QOF_1 + \beta_{17} \ln QOF_2 + \beta_{18} \ln QOF_3 + \beta_{19} \ln QOF_4 + \beta_{20} \ln QOF_5 + \beta_{21} \ln QOF_6 \\ + \beta_{22} \ln QRF_1 + \beta_{23} \ln QRF_2 + \beta_{24} \ln QRF_3 + \beta_{25} \ln QRF_4 + \beta_{26} \ln QRF_5 + \beta_{27} \ln QRF_6 \\ + \delta_1M_1 + \delta_2M_2 + \delta_3M_3 + \delta_4M_4 + \delta_5M_5 + \delta_6M_6 + \delta_7M_7 + \delta_8M_8 + \delta_9M_9 + \delta_{10}M_{10} + \delta_{11}M_{11}$$

โดยที่

β_0 คือ ค่าคงที่

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_{27}$ และ $\delta_1, \delta_2, \dots, \delta_{11}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

PR_{t+5} คือ ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ล่วงหน้า 5 วัน

PR_t คือ ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ณ ปัจจุบัน

EXC_t คือ อัตราแลกเปลี่ยนทางการประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

INT_t คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ธรรมดาขั้นต่ำ (MLR) ของธนาคารกรุงไทย

$POF_1, POF_2, POF_3, POF_4, POF_5, POF_6$

คือ ราคาน้ำมันดิบในตลาดล่วงหน้า TOCOM 1-6 เดือนตามลำดับ

$PRF_1, PRF_2, PRF_3, PRF_4, PRF_5, PRF_6$

คือ ราคาขายแผ่นรมควันชั้น 3 ในตลาดล่วงหน้า TOCOM 1-6 เดือนตามลำดับ

$QOF_1, QOF_2, QOF_3, QOF_4, QOF_5, QOF_6$

คือ ปริมาณสั่งซื้อน้ำมันดิบในตลาดล่วงหน้า TOCOM 1-6 เดือนตามลำดับ

$QRF_1, QRF_2, QRF_3, QRF_4, QRF_5, QRF_6$

คือ ปริมาณสั่งซื้อยางแผ่นรมควันชั้น 3 ในตลาดล่วงหน้า TOCOM 1-6 เดือนตามลำดับ

- M_1 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_1 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนมกราคม} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_2 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_2 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนกุมภาพันธ์} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_3 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_3 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนมีนาคม} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_4 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_4 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนเมษายน} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_5 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_5 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนพฤษภาคม} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_6 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_6 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนมิถุนายน} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_7 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_7 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนกรกฎาคม} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_8 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_8 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนสิงหาคม} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_9 คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_9 = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนกันยายน} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_{10} คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_{10} = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนตุลาคม} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$
- M_{11} คือ ตัวแปรหุ่น โดยที่ $M_{11} = \begin{cases} 1 & \text{หมายถึง เดือนพฤศจิกายน} \\ 0 & \text{หมายถึง เดือนอื่น} \end{cases}$